

PENTRU RESPÂNDIREA ȘCIŢELORŪ NATURALE ÎN ROMÂNIA

Redigeat
de

Professor Dr. Iuliu Barașu și D. Ananescu.

Coprire: Sorele descompus în Elementele sale. — Templul lui Serapis. — Un Casu nou didrofobie. — Cutremurul de la Mendoza.

Sorele descompus în Elementele sale, Articolul III*).

Am vădutu în amindoo articoli precedenti, că descoperirea chimică cea mare și grandioasă a D-lor Kirchof și Bunsen, consistă într'o serie de experiente făcute cu flacări artificiale în care s'a băgat sare, sau varu, sau alte minerale; a-

ceste flacări au produsu linii colorate forte stre-lucitoare în spectrurile lor în locul liniilor negre D, etc ale lui Fraunhofer din spectrul solar (veđi figura la No. 2); apoi observind cu atențiune aceste linii lucitoare, acești doi sa-pienți erau în stare a afla îndată din ce ele-

Nota*) veđi No. 1 și 2 „Natura“

mentu este compusă corpulă care se arde într'un foc; căci liniile care flacăra va produce în spectrul său, vor corespunde, negreșit, cu elementele din care corpulă este compusă.

Să vedem acum în ce raportu se află această metodă nouă chimică pentru corpurile pămîntesci, cu descoperirea mult mai mare și mai sublimă, adică a descompunerii corpului sórelui în elementele sale.

D. Kirchoff s'exprimă despre acestea în modul următor.

Cândă observăm spectrul unei flăcări artificiale, în care s'a pus Natriu (sare) sau litiu, atunci vom găsi în acestu spectru în locul liniilor negre (lui Fraunhofer) din spectrul sórelui, nise linii galbene sau roșii foarte lucitoare. Dacă modificăm acum experimentul și ținem flacăra artificiale înaintea luminei sórelui, ast-felă ca împreună cu rađa flăcării, să intre prin gaura oblonului și o rađa a luminei sórelui; atunci vom vedea cu mirare că îndată liniile strelucitoare (galbene sau roșii etc.) eșite din flacăra artificiale, se vor stingea în spectru și în locul lor vor reapăre iar liniile negre caracteristice ale lui Fraunhofer. Este dar probat că lumina sórelui stingea liniile strelucitoare, colorate, ce se arată în spectrul flăcărilor artificiale; așa dar, putem să dicem că lumina sórelui îngite cu totul aceste linii strelucitoare, deaceea în locul lor ni se presintă în spectru, linii negre. De unde provine acestea? Aici nu e un altu răspuns posibil decât a dice că lumina cea mare a sórelui, are facultatea a îngiți partea cea mai lucitoare eșită dintr'ó lumină mai debile (o flacăra artificiale). Si întocmai precum vedem că leulă sau un tigrulă când învinge și omórá o oie debile, îngite cu preferință partea cea mai preferabilă a victimei sale (creeri și sângele) așa și sórele, leulă luminelor, îngite din tóte cele alte lumini mai debile, partea cea mai strelucitoare ce elle posedă, adică liniile colorate foarte strelucitoare din spectrul lor.

Dar să facem acum un pas mai departe.

Este stiut că sórele este compusă de două partide, adică corpulă solar propriu disu (sau simburulă sórelui) și atmosfera lucitoare care încungiore acestu corp; este învederat că simburulă sau corpulă sórelui care este sor-

gintea imense a căldurei și luminei pentru tot universulă (celu pucin pentru tóte planetele, cometi și tóte corpurile ceresci ce compun sistemulă sórelui nostru) că elu trebuie să aibă o lumină multu mai mare de cătu atmosfera sórelui care priimim lumina ei de la corpulă solar. Așa dar, lumina simburulă sórelui pe lângă lumina atmosferei sórelui, va fi într'un raportu, analog cum este lumina care o priimim de la sóre, către luminile artificiale care esu din flăcările pămîntesci; adică lumina simburulă (corpulă) solar, îngite și stingea negreșit liniile lucitoare produse prin lumina care ese de la atmosfera sórelui, și dacă ne imaginăm că s'ar întâmpla ca corpulă sórelui se înceteđe a esista, atunci spectrulă solar nu va mai arăta liniile negre ale lui Fraunhofer și în locul lor, se vor arăta în spectrulă solar liniile lucitoare galbene, roșii etc, care le observăm la spectrele produse prin focurile noastre artificiale.

Orí cine se gîndesce ceva mai cu atențiune la această serie a conclusiunilor, le va găsi foarte logice și probătoare.

Dar eată unde ne aducă aceste conclusiuni.

Orí unde găsim în spectrul solar linii negre, trebuie se scim că acestea sunt produse printr'ó lucrare îngițitoare sau învingătoare (negativă) a corpulă solar asupra atmosferei sórelui; prin urmare, dacă corpulă solar n'ar esista și numai atmosfera luminósă a sórelui, spectrul ni ar arăta în locul linii negre D, linia galbenă lucitoare caracteristică pentru presința sărei, și în locul unei alte linie negre în spectrul solar, ni s'ar arăta acolo linia roșie care indică presința metalului litiu etc.; altă grupă de linii negre în spectrulă solar stă întocmai în locul unei grupe analoge de linii lucitoare ce se presintă în spectrulă facliloră artificiale în care s'a ars calciu (var) sau magnesie, clor, feru, Nicel sau alte metale. Prin urmare, aceste grupe de linii negre ne probă despre presința calciului, magnesiei și a altor metale în atmosfera solare. Așa dar, tocmai prin lipsirea acestor linii lucitoare (simple ori adunate în diferite grupe) în spectrulă solar, avem argumentulă cellu mai sigur că, în atmosfera sórelui se află tóte aceste minerale și metale; apoi fiind-că în atmosfera sórelui nu se pote să se

afle alte minerale în stare gădosă, de câtă acele ce sunt în corpul solar în stare licuidă sau solidă; de aceea, D. Kirchoff și Bunsen au putut se hotărâscă și să țină că, în sôre se află natriu (sare) litiu, calciu, magneză, chloru, feru, Nikel etc, dar nu se gădescu acolo aur, nici argintu nici mercuru, nici kositor, nici plumbu, nici arsenicu sau șoricică nici Aluminiu și nici Siliciu (principul nisipului).

Cine a citit articolul nostru despre Aerolite sau petre cađute din aer (veđi Natura No. 4) care tôte coprindefe rú amestecatú cu Nikel, o să veađă cu mirare ca descoperirea D. Kirchoff și Bunsen, ne dá un argumentú nuou ca aceste petre ni au venit dintr' unul din corporile cerești, încă vedemú acum că chiar în sôre se află fer pur combinat cu Nikel.

Acum putem să răspundem la o întrebare care am pus'o în articolu I despre Sôre: adecă de unde vine liniile negre ale lui Fraunhofer în spectrul solar? Oare că lumina sôrelui a perdutú o parte a ei pe drumú de la sôre pînă la noi și ne a venit la pămîntu numai într'o fracțiune? Noi răspundemú acum că aceste rađe stinse nu s'a stinsu pe drum, ci chiar în atmosfera sôrelui, fiind-că a fost îngițite prin lumina corpului solar care este mai tare de câtú lumina atmosferei sôrelui, și tot de una lumina cea mai tare îngite și stinge partea cea mai lucitóre a luminei mai debile.

Dar aici se raporte și o altă serie de ideí, putemú să ținem, încă multú mai filosofice și mai sublime.

Să ne esplicămú.

Chimia vorbesce acum de 66 elemente sau corpuri simple; căci ori ce cercare chimică care o facem ale descompune, este în deșertú. Așia s.e. aur argintul, plumbul, cositorul, ferul și Nikel chimia le numesce Elemente. Dar cândú ardem unele d'între aceste corpuri într'o flacără, vom găsi în spectrul flacărei, o mulțime de linii lucitóre care se raportă la unele d'între aceste corpuri.

Aici se presintă inteleginței nóstre, o mare dificultate; căci, cu dreptú cuvintú, trebuie să ne mirămú: cum se pôte că dintr'un corpú simplu se easă o mulțime de linii grupate (adunate) în diferite moduri? Ore nu ne țină logică că efectul trebuie să seamăne causei? Prin urmare d'între o cauză simplă sau un elementú, trebuie

să easă și efecte simple dar nu compusú d'o mulțime de linii. — Mergîndú în această gîndire mai departe, pôte ca să ajungemú la ideea Alchimistilor din seculii međii adecă, ca tôte corpurile lumei, suntú numai nisce modifițiuni unuí singurú corpú, care este singurulú element al lumei. Așia dar, aurul, ferul, argintul și cositoru etc. suntú numai nisce modifițiuni a unuí singur corpú elementar misterios, basa tuturilor ființelor esistinte, materia materiilor, adeverata peatră fundamentale pe care stă tótă lumea creată!

Se scie că Alchimiștii din seculii međii, basați pe această idee a unităței corpurilor, s'au încercatú a schimba ferul și arama în aur, cositorul în Argintú etc. Dar n'au reușitú în aceste cercări, de și multe capete coronate au pus și ele tôte silințele lorú cu bani și cu lucrări personale, la reușirea acestorú cercări (căci în tôte timpurile, capetele coronate avea trebuințe de multú aur și argintú); cu tôte acestea ținem, cine pôte nega că aceste cercări erau basate pe o idee mare și imensă, adecă pe ideea unităței tuturilor ființelor. De la filosoful Thales pînă Kant în timpú de trei mií de ani și mai bine, filosofia a căutat a afla: ce este materia? adecă ce este acestú corpú care este basa existința tuturilor? D'între succurile pămîntului se face o plantă; planta devine unú arbor lemnos; lemnele cândú se ardú, devinú unú gađu sau aer (acid carbonicú) sau că devinú cenușe, însă tôte aceste diferite obiecte (sucuri, semințe, arbori, lemne, cenușe etc.) suntú numai nisce forme diverse a unei singure materie care este fundamentulú tuturilor; tôte suntú, ca să ținem așia, numai nisce măsci în care s'a mascatú materia în un dupe alta. Dar cine este aceste persône misterios care se arate îmbrăcate în atita măsci, neară tîndu-ne nici o dată chipulú ei propriú? Căi de cutedători se fimú noi ómení, tot nu putemú ni o dată să rupem masca și seí strigám „Masjos!” ca în carnavalulú iernei sau câte o dată și în carnavalulú politicú! De aceea, deja anti Eleni au prezentat aceasta infinite materia marea muma tuturilor lucrurilor, (Alma parens rerum) ca o divinitate învelitá într'un velú adine la pieiórele acestuí figure măreață numite „Isis era înscrís. „Nici o mină omenească n'a ridicatú vultulú meú“ Filosofieá moderne, dupe atita mií d'ade lucrări ostenitóre, iar putea adăoga ținerea nu va ridica nici o dată. B.

Templul lui Serapis.

Acestu templu, care a dat locu la o mulțime de discuțiuni atât în punctul de vedere arheologic cât și mai mult în acele alle Geologiei, este cea mai însemnată curiositate ce pôte cineva vedea la orașul Pouzzole. Acestu monumentu consista în vechime într'un Atrium pătrat, după cum se vedu semnele și astăzi, d'o întindere de 234 picere lungime și 113 lățime, având un portic cu 48 colone, fie care având câte o statuie înainte. La ore care adincime sub pavagiul anticu allu curții, s'a găsitu ș'un altu în mozaic. În mijloc se afla un templu rotund cu 16 colone de ordinea corintheană, de marmură africană; în interiorul templului era statua colosale a lui Jupiter numit Serapis. Împregiurul atriumului, erau distribuite camere fără comunicații servând de băi pentru bolnavi, alimentate de ape minerale calde și reci, alle eăror isvore se affă încă și astăzi. Aceste băi erau cu oracolii lor, un îndoit isvoru de bogăție pentru preoții templului; însă unii anticuari moderni contestă această atribuție templului. Si astăzi se mai affă câteva băi minerale împregiurul templului; o mulțime de familii engleze vin de petreciarna la Neapole sau la Pouzzole casă urmede cura acestor băi.

Ruinile acestui edificiu au fost pierdute în timpu de mai mulți secolii, și cele trei celebre (vestite) colone alle pronaosului (porticul din intrare care avea 6 colone) rămase în picere, și despre care vom vorbi mai la vale erau în parte în straturile de deposit sub-marin și partea de sus era acoperită cu burueni și mușchi când le au descoperit în anul 1750. Aste colone formate d'un singur bloc cipoliu (un fel de marmură) au apröpe 12 metre de înălțime. Suprafacia lor nu presintă nic'o alterațiune până la înălțimea de 3 metri, 06 d'asupra pedestalelor lor, dar d'aci în sus apröpe la o înălțime de 2m, 07, marmure presintă nisce perforațiuni ce s'au recunoscut a fi fost produse de nisce conchilii (scoici) marine numite de Cuvier Lithodome și de Lamark Modiola lithophaga, specie ce trăesce și acum în mare. Aceste cavități care mergu lărgindu-se în interiorul colónelor, conțin multe conchilii; adâncimea și întinderea lor mărturisesc că aceste Lithodome au locuit mult timp în aceste colone și prin ur-

mare colonele chiar au stat mult timp în mare cu partea inferiöră rămând protegiate de straturile de deposit sub-marin și de scoicii de care se pare că edificiul a fost acoperit de erupțiunea solfatarei în XII-lea secol și cea d'asupra fiind pe d'asupra nivelului apelor. Dupe o serie de probe analoge ce se vädü și în alte părți alle globului, se pôte conchide că solul pe care s'a dedit templul lui Serapis, a avut perioade alternative de coborire și de înălțare d'asupra nivelului mării. Permanența nivelului mării fiind stabilită de 2000 de ani, fenomenele despre care vorbim nu sunt cauzate dar de coborirea mării, ci de ridicarea țămurilor. Înainte de înălțarea muntelui Nuova (1538) solul templului lui Serapis era apröpe 8 m sub nivelul actual al mării. Trebuie dar să atribuim ridicarea atât de însemnată a țămurilor la această înălțare de pământ și la cutremurile de pământ ce au precedat acestei catastrofe. După ce s'a înălțat a intrat apoi într'un nouu period de afundare. Pavagiul (perdosela) templului care era uscată în anul 1807, astăzi se affă sub apă. Colonele, vasele și statuile ce s'au găsit într'acest templu s'au transportat la Caserta și la museul din Neapole. Am avut ocașiune a studia acest templu pecând me affăm la Neapole, și într'adevăr descrierea autorilor am găsit'o fidele cu ceia ce se affă în Natură. Așia am numerat eu însumi cele 48 de pedestale alle colónelor templului din care trei numai se affă întregi și urmele lithofagelor se väd pe dănselle dela o mare distanție, curtea este mai ridicată de cât pardosala templului care se affă subt apă. Am venit la Pouzzole pe mare și am observat în tot lungul țămurilor urme de oscitațiunile mării. Rocene pörtă urme de acțiunea mării la o înălțime apröpe de 30 picere d'asupra nivelului actual. De la Gaeta la Pouzzole se găsesc în locurile înalte și uscate alle cöstelor mării, immense deposite de conchilii (scoici); ceea ce dovedesce că aceste lucruri au fost altă dată sub mare. — Prin asemenea oscilațiuni alternative (una după alta, și după lungi periöde) adică înălțări și coboriri alle suprafeciei pământului, se esplică förte lesne în Geologie formarea straturilor care constitue cöjea solidă a globului pământesc. Iată cum prin observa-

ține faptelor, Geologia care la începutul acestui secolu era plină cu ipoteze, și nu avea nici o base solidă ca se p^otă constitui o știință, a devenit astăzi una din cele mai importante ramure a științelor naturale.

Spre nord-west de templul lui Serapis, se află templul lui Neptun la care, din contra cea mai mare parte este cufundată în mare, vârful col^onelor atinge nivelul apei; un alt templu numit templul Nimfelor, se află tot sub apă, în anul

1838 s'au mai descoperit niste frumoase remășițe alle unui templu ce se crede că ar fi altu lui Antinous. S'au mai găsit asemenea ruinile unui theatru cu arbori și cu vii. — Între Pouzzole și monte Nuovo, vechia faleză ce bătea marea, este depărtat mult pe uscat și înaintea ei se întinde jos o câmpie numită la Starta, formată de deposite submarine din timpul actual. De vr'o câțiva ani marea înaintedă pe această terrasă și tinde a se apropiă de faleză.

Acum ni se p^ote face întrebarea de ce templul lui Serapis se află pe uscat și

celle lalte templuri dup'împrejur se află sub mare?

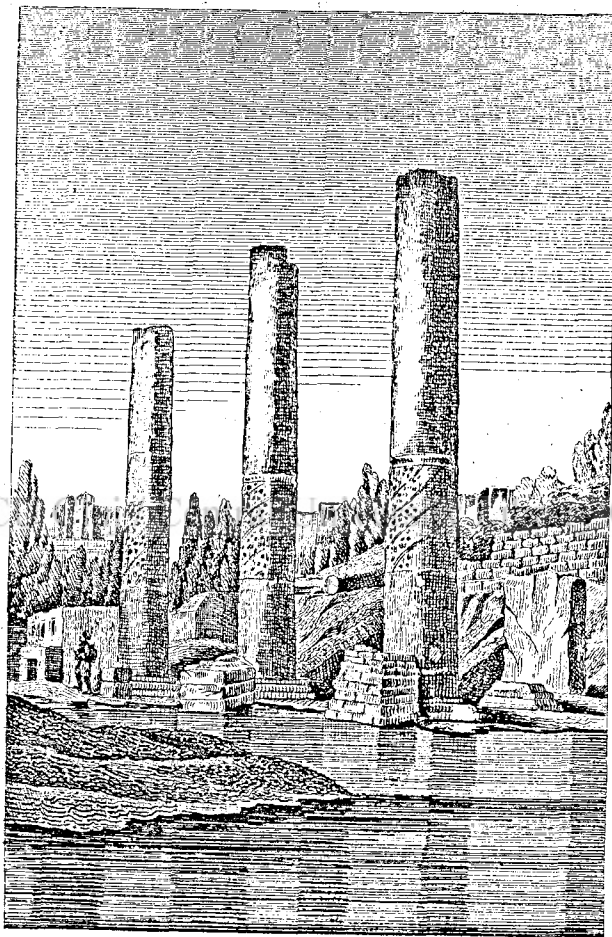
Geologia ne raspunde că lăsarea în jos a suprafece-î pământului dintr'acestu loc, a fostu mai puternică și mai generală, iar ridicarea solului a fostu mai slabă și mai parțială. Așea dar templul lui Serapis, a fost construit pe uscat cu t^ote celle lalte; apoi dupe un lung interval de timp, a fost cufundat în apă și molușcii lithofagi au venit să sape col^onele ca să și facă locuința; după trecerea unui alt period,

templul a eșit de sub apă și acesta o dovedesce săpăturile acelor molușci despre care am vorbit că se află pe col^onele templului.

A.

Geologii moderni au găsit în templul lui Serapis un argumentu din celle mai probătoare că există pe pământu locuri care, în mai multe rânduri, s'au suit și s'au coboritu și iar s'a suit. O să revenim altă dată la acestu argumentu cându vom vorbi despre oscilațiunile suprafecei pământului.

B.

Templul lui Serapis.

Un casu nouu didrofobie.

T^ote maladiile (b^olele) suntu rele; dar suntu unele dintr' inele care suntu teribile, putem dice, indoit teribile; fiindu—că nu numai că suntu forte repeși și forte pericolose în cătu artea medicale nu e în stare mai nici odată ale combate și omul devine în scurtu timp prada unei m^orți sigure; apoi suntu și teribile, fiind că suntu invelitate într'unu misteru neexplicabilu, în cătu medicul remăne în presința loru lovitu d'o simțire de terore și de stupefacțiune, v^ondu progresele mari și repeși ale reulu

și neputind^u ași explica cum se urmeadă acestea? Ce rapport logicu p^ote să existe într'o causă forte neînsemnatore, și între efecte așa de îngroșitoare?

Între aceste nenorocite accidente, la care este suppusă vieța omulu, b^ola numită turbare, ocupă negreșit rangul^u cellu d'întiu. Într'adevăr, ce cale mai neexplicabile și mai misterioasă, p^ote să facă o patimă de cătu turbarea? Adese ori se vede unu om mușcatu sau numai sgriat nainte de doe, trei, sau chiar 6 și 9

lună, d'unu câine turbat; rana saŭ sgăriatura, de multu s'a vindicat, omulŭ d'atunci pare că era în plină sanitate în cătŭ a și uitat acestŭ micŭ accidentŭ; dar după acestŭ timpŭ delungatŭ și chiar mai tirdiŭ (se citeađă fapta turbarei eșită după cinci și șease ani după mușcare) omulŭ este prinsŭ nóptea d'unŭ visŭ reŭ; în locurile unde era mușcatŭ, simpte o durere, care se suie pînă la capŭ și îndată se arată la elŭ unŭ semnŭ din cele mai neosplicabile în medicină, adecă are spaimă de apă când o vede; este turmentat de sete, dar nu pôte să bea; căci chiar apropierea pacharului cu apa către gură, produce la dînsu convulsiiunile (spasmele) cele mai teribile; dar nu numai apa, ci și óre-și care corpŭ lucitorŭ produce la turbat convulsiiuni, de și într'un gradŭ multŭ mai micŭ de cătŭ vederea apei. Dar aceste spaime de apă (Hydrophobia) nu numai că este o mare chinuire pentru sirmanulŭ patimașŭ, dar este și semnulŭ condamnării sale la o mórte sigură și grosavă; căci pînă acum, mai tóte cađurile de idrofobie aŭ avutŭ unŭ sfirșitŭ nerorocitŭ; în cursŭ de 2-3 ȝile, bolnavulŭ era unŭ cadaverŭ.

Dar, lucrŭ curiosŭ, pe cândŭ omulŭ cu idrofobie pórta mórtea în sinulŭ seŭ, mai tóte facultăȝile sale intelectuale suntŭ în bună stare. În momente de liniște, cândŭ nenorocitulŭ nu este bántuitŭ de spasme, saŭ dupe sforȝele d'a bea apă, se pare că e sanătosŭ; pulsulŭ nu bate cu iuȝeală, corpulŭ nu arată nici frigŭ, nici căldură febrile; fecultatea simȝirei și a mișcării suntŭ în întregimea forȝelorŭ lorŭ, omulŭ este în tótă firea lui, vorbesce, raȝioneađă, umblă cu picioréle, se servă cu mănеле, și remăne cu această stare pînă la ora morșii. Eră idrofobi care murind, erău în cea mai limpede stare a înȝelepciunei lorŭ; este dar învederatŭ că numirea de turbare (Rabies, rage) pentru această bólă, nu e esactă și că ideea ómenilorŭ de rîndŭ (și chiar a unora medici de mai'nainte) că idrofobulŭ devine într'adevăr turbatŭ, furiosŭ și umblă să mușce pe alȝi ómeni, este cu totulŭ greșită și că era mai nainte o barbarie teribile d'a lega pe idrofobi cu lanȝuri ca căini turbaȝi, a'i periorisi ca ciumaȝi, ba încă a'i arde de vii ca să scape de dînsi mai curîndŭ (o faptă abia credibile, dar adevărată).

Dar spre norocirea genului numai, aceste

bole sunt forte rare, și suntŭ medicŭ care abia în cursulŭ viaȝei lor aŭ văđut unŭ cađŭ saŭ doue de idrofobie; de aceea, unŭ medicŭ aŭ și negatŭ esistenȝa idrofobiei, ȝicîndŭ că aste este numai effectulŭ unei imaginaȝiuni speriate și că mușcătura unŭ câine turbat, nu vatămă nici de cum. Dar vai! Această idee este o mare eroare și pote să contribuěscă că să negligemŭ încă mai multŭ precauȝiunile nostre către căini; de aceea, în interesulŭ ómenirei suntŭ dator a publica aici un casŭ nouŭ de turbare saŭ idrofobie care am observat'o acumŭ câteva ȝile la o fată de 10 ani, în spitalulŭ copiilor d'aici, unde suntŭ medicul-director.

Această copilă, fiica unŭ servitorŭ într'o casă mare, încă la crăciun, era la mină mușcată d'unŭ câine micŭ din vecinătate; acestŭ câine era turbat, căci puȝin după mușcătura a și murit de sine (nici odată nu trebuie omurit un câine îndată dupe ce ia mușcatŭ un omŭ ca să se veađă daca e turbatŭ saŭ nu). Peste câteva ȝile, rănile s'a vindecătŭ și fata era în deplină sănătate trei luni de ȝile pînă vineri la 30 Martie când a ȝis că a visatŭ reŭ, că simte o durere în loculŭ rănilorŭ și îndată s'a arătat la dînsa și teribilul semnŭ a idrofobiei. Tocmai dupe doue ȝile, adecă duminică la 1 Aprilie, a adus'o la spital. În aceste doue ȝile, fata mîncase forte pucîn, dar nu băuse nici de cum, căci vederea apei îi a adusŭ o mare revoluȝiune în corpŭ; dar pulsulŭ mergea ceva încetŭ (75 pulsaȝiuni într'un minutŭ) de cândŭ în cândŭ o mare anxietate la respirare (stenacorie) prînde pe beata fată și sub limbă s'a putut constata prea bine nisce bășicuȝe mici albe pline d'unŭ lieuid albŭ ca serŭ. Aceste bășicuȝe suntŭ descrise de multŭ de către mediculŭ Marochetti care le a privit cu un semn constantŭ pentru idrofobie, alȝi medicŭ aŭ negat acestŭ semnŭ, eŭ l'am constatat acumŭ din nouŭ. La noi ómeni din popor aŭ sciinȝe d'aceste bășicuȝe, ba încă ȝicŭ ca acolo este concentrată turbarea și deaceea trebuie tăiatŭ. Marochetti cere ca să le arđă cu totul. Acestea am urmatŭ cu bolnavă meă, am dat și alte remedii poveȝuite în medicină pentru acestŭ cađŭ; dar în deșertŭ; reulŭ a mersŭ creșeăndŭ. Duminică dupe ameăđă-ȝi, anxietatea la resufflare a ajunsŭ la un gradŭ așia de mare în cătŭ nenorocita fata n'a mai putut să remie într'o ca-

să și a cerut să easă afară la aer și nici n'a mai putut să se mai culce în pat până luni dimineață când atunci a și murit, fiind în întregime înțelepciunii ei copilărești; n'a arătat nici un minut v'run semn de turbare sau o voință rea d'a mușca pe cineva. Autopsia n'a fost cu puțință să se facă, dară chiar acea ce au făcut'o în mai multe rânduri, n'au găsit nimic.

Ce este dar acestă otravă teribilă care între în corpul omului prin mușcătura unui animal turbat (căci afară de câine, lupi, vulpi, și cai sunt supuși la turbare), dorme acolo luni și ani și tocmai pe urmă, fără vr'o cauză cunoscută, se desteptă cu o iuțală îngroșătoare și omoră corpul în 2—3 zile! Esistă într'adevăr și pentru multe alte bôle lipiciose prin otrăvuri speciale (virus), nisce perioade d'adormire sau de incubațiune: lingórea neagră, ciurma, vărsatú etc, nu atacă îndată pe om după ce le a căștigatú de la altú, ci tocmai după 7, 14, 21, 28 și chiar 42 de zile. În tot acestú timpú, omul pórtă ciurma sau lingóre în sângele lui (bôle latente) de și ea nu s'a arătat încă, și elú avândú o aparință de sănătate; dar nici o dată (afară de turbare) nu găsimú că aceste perioade de adormire sau de incubațiune se ție ani întregi. Aici este misterul neexplicabil! — Pe d'altă parte, când lingóre neagră. (Tifus) sau ciurma a omorít vr'un om, autopsia arată mare și teribile destrucțiuni, care bôle le a făcutú în corpul victimei sale; dar la idrofobie, precum am đisú sus, autopsia cadavru-lui nu dá nici o deslușire; ea arată unú rezultat cu totul negativ, și mediculú rămíne după autopsie ca și mai înainte nimicít vedíndu-se pe sine și pe venerata lui artă, redusă la o mare mirare și la o fórte mică acțiune. Aste suntú unele din acele momente amare d'anksietate, de desperare, de desprețú al vieței, al sciinței și al artei, care inegrescú viața unui medicú, și despre care acei care nu suntú medici, despre fericirea lorú, n'au nici o idee.

Dar, dacă medicina nu póte vindicá turbarea sau idrofobia, ea povețuesce mijlóce a face ca acestă bólă teribilă să nu se întimple. Eú din partemí, am convicțiunea că medicina seculorú viitoare va fi o medicină prophilactică și nu curativă, adecă că nu va consista a vindeca bôle, ci a face ca bôlele să nu esiste; asta va fi pro-

gresulú celú mai imensú în medicină. Pína la Jenner, murea pe anú în Europa sute de mii de copii de bóla versatului, cu tóte căutarea medicilorú, fiindcă medicina n'a sciutú încă a face prin operațiunea vaccinei (altoire) ca ómení să nu fie bántuiți de versatú. — Dacă dar pína acum nu s'a găsitú un remediú în contra otravei turbarei, dar s'a găsit mijlocele igienopolitiienesci puse pretutindine în lucrare, ca un câine turbatú să nu turbese într'o di sute alți și să nu propage reulú cellú mai teribilú în sínulú societăței umane. Dar se vede că la noi, ómení socotescú tóte aceste măsuri de prisos. Căini unblă în cete ziua și nóptea pe ulițe, fără botnițe, și eată rezultatulú ale acesteí negrijiri, sau cum đicú unii, al acesteí „stări patriarcale“ în care ne aflămú în privința mulțorú lucruri.

În No. 1 al điarulú Natura, am comunicat un raport al D. Boudin către academia franceză în care a probat că Europa înterține o ceată de 40 milioane câini cu o celțuală de 500 milioane franci pe anú, ca să mușce și să omóre pe fie care anú 500 sau 600 de ómení în Europa prin turbare. Eată ce absurditate mare comitem pe fie-care anú! Ore nu e timpú ca să ne desteptăm și să nimicim pe inemicul cellú mai teribilú care'l nutrim în sínul nostru pentru nenorocirea noastră? Ore nu e timpú ca să estermínăm geniulú câinelor, precum s'a estermínat genulú lupilorú în tótă Europa civilizată (cu escepciune la noi)? — Și într'adevăr, nu vedú necesitate ca să avemú câini. Ca se ne pásescă casele, de furí? — O poliție previgítore este cellú mai bun pásitor în contra xoșilorú. — Sau póte pentru vínatú? dar în Europa se află abia unú vínatorú între dece mii d'ómení nefiind vínatori; așa dar D. vínatori o se aibă bunavoință a consimți ca dece mii de ómení aú dreptate cândú nu vor să se espue la o mórte teribilă numai ca să facă plăcare unú vánator; dar póte ca avemú trebuință de câini fiind că suntú câte o dată, o feblețea a seculú frumosú? — Dar cerem ertare de la acestú secsú așa de ínteressantú, și'l rugăm ca să își alégă o altă feblețe sau capricie care va vătama numai pungile nóstre (ca tot dé una) și se lase acestă feblețe pentru câini, care vátamă, viața noastră și chiar a lor proprie; în

fine, o să le dăm ca să înțeleagă că Amorul mai avem trebuință d'o altă turbare mai puțin D-lor aduce destule „turbare“ în lume, și nu plecută și multă mai periculoasă B.

Cutremuru de la Mendoza.

(Urmare)

Totă noaptea n'a fost în acel oraș de cât un aet și un țipet general care sfășia inima cea mai nesimțitoare. Cutremurul a ținut 10 ore. Adouă-ți, grozava catastrofă încetădă dar focul tot ardea. Mendoza, care înțioa trecută pe la aceeași oră se înalță mărăță la răsărirea sórelui, acum era redusă în pulbere și acoperită d'o manta funebră. Din 20,000 locuitorii, nu rămăsese de cât 10,000 între care părinți fără copii, soții fără bărbați etc. Si după ce au plânsu îndestul orașul lor, au plecatu cu toții să caute azil în orașele vecine. Într'acéstă catastrofă a perit și savantul geolog franceză Bravart.

Nic'un edificiu numai rămăsese în oraș de cât o mică capelă în ruine ce se află afară din oraș mi n care nimin nu îndrăsnea să între de frică să nu cadă. Acestu smerit edificiu a asistat la ruina cellor mărăte: „cei smeriți s'au înalțat, iar cei mândri se vor smeri.“ Împreună cu ómenii au perit și animalele domestice. Acelle animale frumoșe, acei boi grași care străbătea Pampas ca să transporte la Buenos Ayres smochine și stafide și care servea la cultura pământului, tóte aceste animale se află acum în sinul pământului. Orașul acel falnic dințioa trecută, acum era o simplă ruină, „trist tablou alú lucrurilor ómenesci.“

Este o lege a Naturei ca tot ce există, trebuie să dispară curând sau mai târziu. Natura pare că găsesce o plăcere ca, pe ruinile unei ființe, să facă să naseă o altă ființă mai perfectă și pe ruinile unei lume o altă lume mai splendidă; că ființele, globurile, sistemele chiar, nu sunt chimate a trăi și nu fac revoluțiunile lor în spațiu, de cât pentru un timp limitat ș'apoi lasă locul lor altora.

Dacă Mendoza a dispărut într'o noapte negreșit că într'altă parte a globului s'a ădit un altu oras și mai frumos și Natura n'a pierdut nimic.

Conchidem: că cutremurul este unú biciu alú Naturei, care aduce aminte din timp în timp despre fragilitatea lucrurilor ómenesci, despre aceea a ființelor materiale a globurilor și chiar a sistemelor planetare. Dintr'acéstă, omul trebuie să învețe că nimic nu este stabil, de cât ființa Atot-puternică și Adorabilă, către care ne place a ne înalța; că Creațiunea este un miracol a căria scopu noi nu putem de cât întrevedea, că secolii sunt pentru Natură ca secunde, că ființele, globurile și sistemele sunt pentru Ea ca un grăunte de nisip și când dispare unu, numai de cât îl remplasă altele mai perfecte. A.

Comunicațiuni științifice mici.

Sarpele Python în London. În luna trecută, tótă lumea a așteptat cu nerăbdare cloccirea puilor acestui șarpe uriaș, ce se află în grădina Zoologică din London, ca să easă dintr'insul numărul de 101 de oue ale lui, dar aceste speranțe era în deșert; însă nu din cauza neingrijirei a șarpelui muma, care, din contra a arătat un mare zel pentru cloccirea puilor ei, ci din cauza curiosității ómenilor vizitatori grădinei care tot au rădicatú plapăma de lână în care era acoperite ouele, au produs printr'aceasta o fórte repede schimbare a temperaturii și așa au compromis actul cloccirii. Eată ca o purtare reinteléptă a ómenilor, face

câte o dată în lume un mai mare reu de câtú purtarea animalului celui mare otrăvit. — Dar călătorii care vor merge de la noi în acestu an, la esposițiunea de la London să nu neglige a visita gredina zoologică d'acolo, care coprinde acum collectinnea cea mai bogate d'animalele, celle mai curioșe ce se află în lume.

Uriașul Murphy a murit. Se scrie de la Marseille ca celebrul Uriaș Murphy care avea o mărime aprópe de 7 picere, a murit acolo de vârsatú în luna acéstă. Nainte cu câteva luni, s'a anunțiat iar mortea lui. Un ăiaristú observă ăicându: se vede că unú uriaș are trebuință se moră de doue ori. B.